

SOCIONOMPROGRAMMET

Från ett socialt problem till kult

– En studie av raggarkulturen förr och nu

Annelie Danforth
Kerstin Andersson

The nature of the work: Essay. Thesis, 15 hp of Social Program

Author: Annelie Danforth & Kerstin Andersson

Title: From a social problem to cult

- A study of the “raggare” culture then and now

Supervisor: David Hoff

Assessor: Ulf Drugge

ABSTRACT

Youth culture and social problems associated with youth groups have existed for decades. We have chosen an explorative case study design to highlight young people's revolt against parents and society and how society has dealt with social problems of youth and how those were perceived. “Raggare” were considered a major social problem in society. The material in the study comes from eight qualitative interviews and literature of previous research of the current youth culture. The material also comes from a document study, which shows the social problems in connection with the youth cultures celebration of the midsummer festival in Öland. We have analyzed and clarified the image of “Raggare” past and present and found mechanisms that changed the “Raggare” culture from being a major social problem to the accepted as a pastime today. Our theoretical framework builds on previous research of the current youth culture, subcultures, deviant, symbols and symbolic interaktionism. We assume that theorist Zygmunt Baumans discussion of "we" and "them", Stanley Cohens term "moral panic" and Erving Goffmans dramaturgical perspective reflect our study in an informative approach.

Keywords: Youth culture, subculture, identity, “raggare”

INNEHÅLL

1	INLEDNING	3
1.1	Problemformulering	3
1.2	Syfte.....	5
1.3	Frågeställningar	5
1.4	Avgränsningar	5
2	RAGGARKULTUREN VÄXER FRAM	6
2.1	Raggarna och samhället.....	6
3	TEORETISKA BEGREPP OCH UTGÅNGSPUNKTER	7
3.1	Vi och de.....	8
3.2	Ungdomskultur	9
3.3	Det dramaturgiska perspektivet	11
4	METOD	12
4.1	Urval	12
4.2	Intervjuförfarandet.....	13
4.3	Presentation av respondenter	16
4.4	Dokumentanalys	16
4.5	Validitet	18
4.6	Etiska överväganden.....	18
5	RESULTAT OCH ANALYS	20
5.1	”Raggarna” – en ungdomskultur igenkänns	20
5.2	Ungdomsrevolt	23
5.3	Samhällets reaktion på ungdomsgrupperingar	26
5.4	Myndigheters agerande.....	32
5.5	Avgörande mekanismer i en förändring från socialt arbete till kult.....	35
6	DISKUSSION	40
	KÄLLFÖRTECKNING.....	46
	BILAGA	49

1 INLEDNING

Ungdomskulturer och sociala problem i samband med ungdomsgrupper har tagit sig olika skepnader genom tiderna. Förloppen bakom ungdomars revolt mot föräldrar och samhälle och hur dessa i sin tur bemöter ungdomarna, är i stort sett desamma oavsett vilken grupp vi tittar på (Lalander och Johansson 2007:41). Vi är intresserade av vad som händer i subgrupper i samhället, varför de uppkommer och vad det är för mekanismer som gör att problem grupper emellan antingen ökar eller minskar. Eftersom raggare ansågs vara ett socialt problem i samhället under 60- och 70-talet och kulturen fortfarande lever kvar, är vi intresserade av att få svar på hur en kultur kan gå från att vara ett socialt problem till att bli en accepterad verksamhet.

1.1 Problemformulering

Punkare, flower power, mods, skinheads... Listan kan göras lång över alla olika ungdomskulturer, som genom tiderna ifrågasatt de etablerade vuxnas ideal om hur samhället ska se ut. I inledningsskedet till dessa kulturers uppkomst skapades ”moralisk panik”¹. Ur de vuxnas perspektiv var de nya ungdomskulturerna farliga, oanständiga och avskyvärda (Lalander och Johansson 2007:41). När raggarna kom, utgjorde de inget undantag. Stora delar av det samhälleliga folkhemmet i Sverige ansåg i slutet på 1950-talet att ungdomsupproret var ett faktum och när de uppstudsiga och samhällsfarliga raggarna åkte runt i sina stora risiga ”jänkare”², förfasade man sig över dem. På många platser var raggarna ökända och satte skräck i den övriga befolkningen. Fylleri, slagsmål och promiskuitet i samband med raggargång skrevs det återkommande artiklar om i dags- och kvällspressen, som på det viset gav skärpt uppmärksamhet åt den nya ungdomskulturen. Chockerande rubriker och artiklar om ungdomskulturer, även om de är missvisande, är en självuppfyllande profetia. De kan bidra till att ungdomskulturerna blir långvariga enligt ungdomskulturforskaren Sarah Thornton (i Johansson och Sernhede 1998:276). På grund av dessa skrivelser som raggargang gav upphov till och de sociala problem som förknippades med dem, tog socialborgarrådet i Stockholm, Inga

¹ Ungdomskulturforskaren Stanley Cohens begrepp på myndigheters första reaktion i möte med ny kultur som man inte förstår och som ifrågasätter det etablerade samhällets normer och värderingar. Se vidare under teori.

² Bil av amerikanskt ursprung, automatisk växellåda och V8-motor.

Thorson, år 1962 initiativ till raggartredningen. Inte minst var man orolig för det s.k. "flickproblemet". Flickorna, som från början benämndes "raggarbrudar" plockades upp på gatan och fick sin plats i baksätet. Oron var stor att flickorna utnyttjades och fick lida för sina handlingar (Berglind 2005). Raggartredningen resulterade i att myndigheterna eftersträvade att öppna fritidsgårdar för raggare, men raggarna var inte intresserade av det. Istället åkte raggare i Stockholmstrakten i mitten av 50-talet till Edith Janssons café i Bollmora ("Bollis"). Detta var inte populärt i grannarnas och myndigheternas ögon och stora motsättningar mellan dessa grupper och raggartungdom blev följden.

Raggarkulturen är intressant att studera, eftersom den har levt kvar under en så lång tid. Raggarkulturen idag ser annorlunda ut än vad den gjorde i slutet av 1950- och början av 60-talet, då ungdomskulturen var problematisk i och med klyftan både till samhälle och till föräldragenerationen. Man har emellertid behållit symboler för livsstilen, såsom rock'n'roll-musik, jeans och stora amerikanska bilar. Dessa symboler har bidragit till att kulturen överlevt under årtiondena. Vi kan också se att intresset för denna subkultur idag ökar och kan engagera, inte bara ungdomar, utan också barnfamiljer och äldre personer. Det finns över 200 veteranbilsklubbar i Sverige och allt fler medlemmar skaffar sig gamla "jänkare" från Amerika.

Raggarkulturens historia och denna kulturs värde för människor idag, kan öka förståelsen för betydelsen av subkultur. Den kan emellertid göra mer än så. Raggarnas historia kan avslöja vilka mekanismer som var inbegripna i att denna ungdomskultur uppstod, varför det blev ett sådant uppdelande i "vi och dem"³ raggarna mot samhället och varför myndigheter fick moralisk panik och raggarna klassades som ett socialt problem. När vi kan se vilka processer som var inbegripna i att antingen förbättra eller förvärra de sociala problemen i samband med raggarkulturen, kan vi använda den förståelsen när vi ser på andra ungdomskulturer och ungdomsgrupper, som aktualiseras idag. Detta är av värde i socialt arbete med ungdomsgrupper för att bättre förstå vilket tillvägagångssätt som är mest effektivt för att förhindra sociala problem och förbättra redan befintliga sådana. Detta är av större vikt än någonsin, då tempot i samhället hela tiden ökar och föräldrar inte längre är de

³ Baumans begrepp om grupperns konstitutiva aversion mot varandra. Se vidare under teori.

normbildare och trygga ledsagare de tidigare varit (Larsson 2005:15). Denna studie kommer därmed att beröra de sociala och kulturella betydelseernas olika symboler och vilken betydelse de har haft i den identitetsskapande processen, att bli vuxen.

1.2 Syfte

Vårt syfte är att belysa och analysera bilden av raggare förr och nu för att ta reda på hur samhället hanterade sociala ungdomsproblem och hur det uppfattades av de berörda. Syftet är också att urskilja vilka mekanismer som gjorde att raggarkulturen förändrades och därmed också uppfattningen om den, från att vara ett stort socialt problem till att idag vara en accepterad fritidssysselsättning.

1.3 Frågeställningar

- Hur upplever och beskriver människor i raggarkulturen sig själva och sin kultur?
- Hur uppfattades myndigheter av raggarungdomen?
- Hur ser samhället på ungdomsproblem?
- Vilka var de sociala problemen som förknippades med raggarkulturen och varför kom de att tonas ner med tiden?

1.4 Avgränsningar

För att särskilja våra respondenter från andra motorintresserade grupper har vi krävt att de ska vara ägare till amerikansk veteranbil och vara anslutna till en bilrelaterad intresseförening i Sverige, samt vara aktiv i cruisinglivet⁴. Alternativt kan någon informant ha varit med på 60-talet och tillhört någon klubb av raggare då, men inte vara aktiv idag.

⁴ Cruising: Ett engelskt ord som åsyftar t.ex. bilåkning, för nöjet av själva färden. Här i betydelsen att ett flertal människor åker karavan i sina veteranbilar och sedan samlas för att umgås.

2 RAGGARKULTUREN VÄXER FRAM

Vi beskriver här raggarkulturen, för att visa denna kulturs framväxt, samt lite kort hur samhället reagerade på den.

2.1 Raggarna och samhället

Under 1950-talet uppstod olika former av sub- och ungdomskulturer i samband med konsumtionssamhällets, medias och filmens utveckling. Rockmusiken med Elvis Presley påverkade ungdomar starkt och skådespelaren James Dean var ytterligare en person som kom att bli en mycket viktig förebild för ungdomar. Inte minst för raggarna blev han en idol, då han i filmen "Ung rebell" kör i en svart Mercury med vita fendrars och vita däcksidor (Berglind 2005).

Ungdomarna i raggarkulturen bestod till allra största del av svensk arbetarklass. Att inte kunna bryta banden och tvingas leva som ens föräldrar syntes för många ungdomar utan mening och därmed blev raggarkulturen en slags kompensation och problemlösare, som kunde ge identitet och självförtroende. Det som band denna subkultur samman var bland annat att färdas omkring i gamla "jänkare" och samtidigt lyssna på rockmusik, samt att göra uppror mot föräldrar och det dåvarande svenska samhället. De amerikanska bilarna som var ifrån slutet av 40-, och början på 50-talet var ofta i mycket dåligt skick. Bilarna hade tidigare tjänstgjort som polisbil, likbil och kört kriminella till och från häktet. Men för raggarna blev bilen ett snabbt och smidigt sätt att förflytta sig på, samt ett sätt att visa att "man var någon" och för att imponera på flickor (a.a.).

Den unga efterkrigsgenerationen ville ha större, starkare och krombehängda bilar från Amerika, snarare än små svenska bilar som Saab 93 och Volvo PV 444. De stora amerikanska bilarna blev ett begrepp med automatisk växellåda och stora V8-motorer. Det fanns redan gott om jänkare i landet, vägarna var bra och driftiga bilimportörer tog in amerikanska bilar i stora mängder. Bilimporten från Amerika har sedan 50-talet bara ökat i Sverige, och utbudet av bilar är således stort. Bilarna har bevarats i och med att det fortfarande finns människor med det genuina intresset att bevara de gamla klenoderna. Bilen har flera decennier varit det centrala begreppet i

raggarkulturen (Berglind 2005). Raggarrungdomar började snabbt dyka upp på flera orter i Sverige och när raggarna på 50-talet tog över gator, torg och festplatser i det tidigare så idylliska Sverige började tidningar som Expressen skriva om det sociala problemet med bilburna ungdomar. Rörelsen kallades för raggare och deras fordon för raggarbilar. Det var inte ovanligt att det blev bråk mellan olika raggargäng, inte minst midsommartid. Det skrevs mycket om upplopp och kravaller i samband med raggarrungdom och det öländska midsommarfirandet på 70 och 80-talet förknippades speciellt med detta. I huvudsak är det i Ölandsbladet på den tiden en dyster läsning i form av nedskräpning, fylla och bråk, när raggarna firade midsommar.

3 TEORETISKA BEGREPP OCH UTGÅNGSPUNKTER

Forskning kring ungdomskulturer, identitetsskapande och ungdomsrevolt och hur dessa fenomen påverkar samhället förekommer i stor omfattning. Kända svenska forskare är bland andra: Johan Fornäs, Thomas Johansson, Philip Lalander, Lars B Ohlsson, Ove Sernhede, och Mats Trondman. Några framträdande internationella namn är Phil Cohen och Sarah Thornton. Däremot förekommer det inte några internationella studier kring fenomenet raggare, eftersom det är ett svenskt fenomen. Forskningen kring företeelsen i Sverige är begränsad. Vetenskapliga undersökningar från Sverige står inte att finna, endast massmedias och branschtidningars skrivelser efter större evenemang inom bilhobbyn finns att tillgå. Det kan således finnas särpräglade synvinklar i vår studie, eftersom vi har utgått från våra respondenters upplevelser. Vi har även tagit till oss information från Sten Berglinds upplevelser och minnen i form av hans utgivna bok "Raggare" från år 2005 och kommer att återkoppla till hans erfarenheter.

Då internationella studier inte kan styrka vår undersökning har vi använt oss av teorier och tidigare forskning gällande ungdomskultur, subkulturer, avvikande, vi och de, symboler och symbolisk interaktionism som kan appliceras på företeelsen raggare. I vårt teoriavsnitt har vi knutit an till teoretikern: Zygmunt Bauman och hans diskussion om "vi" och "de" och Stanley Cohens begrepp "moralisk panik", för att i analysen visa hur denna interaktionsstruktur både förekom och fortfarande förekommer i våra intervjupersoners beskrivna verklighet. Vi har i korthet redogjort för forskning inom ungdomskultur och vi har använt oss av Erving Goffmans

dramaturgiska perspektiv för att därigenom spegla, i synnerhet cruising, som är en viktig del av raggarkulturen.

3.1 Vi och de

Bauman (2004) menar att de två grupperna: ”vi” och ”de”, har en växelverkan med varandra, det vill säga att de är beroende av varandra för att upprätthålla sin existens. Genom att det finns en ”de”-grupp, eller också kallad utgrupp, avgränsar människor sig själva i sin egen ”vi”-grupp, även kallad ingrupp, vilket skapar ömsesidig motsättning. Att tillhöra en ungdomsgrupp eller vara i raggarkulturen är att tillhöra en specifik ingrupp. Denna grupp är solidarisk samt hjälper och beskyddar varandra. Det kan finnas problem i dessa grupper men de döljs oftast av den gemensamma ”vi”-bilden. En risk som finns är att verklighetskontakten kan blir svag i en ingrupp. Det beror på att det måste finnas en stridighet mot utgruppen för att kunna skapa en identitet, känna gemenskap och känslomässig trygghet i sin egen grupp. Detta skapar också fördomar mot utgruppen När det finns en hög grad av fördomar mot en grupp, såsom mot raggarna på 60-talet, så stöder man myndigheternas ambition att ”hålla ordning på folk”. Man har svårt att tåla några avvikelser från de beteenderegler som man anser hör till det ”normala” (Bauman 2004:48 ff.).

Bauman (2004:53 f.) anser att genom att det finns ”vi” och ”de” som kategorier, skapas identiteter. En gränslinje mellan de olika grupperna, såsom mellan olika raggargäng, mellan raggare och polis eller mellan människor inom och utom raggarkulturen upprätthåller dessa olika identiteter. Denna gränslinje är enligt Bauman viktig att bevara för att känna mening och finna sin sociala roll. Om gränserna överskrids eller om man har svårt att kategorisera någon i en vi eller de-grupp, menar Bauman (2004:62) att man är en främling. Främlingar utgör ett hot eftersom de förnekar den trygga giltigheten i vi och de. Främlingen påvisar således att den naturliga motsättningens karaktär är mycket bräcklig och att skiljelinjerna skulle kunna dras på ett annat sätt. Främlingarna liknas vid ogräs, som vi drar upp med rötterna därför att de utplånar gränsen mellan vår trädgård och den vilda naturen. Även om de är vackra och doftar gott, så har de objudna tagit sig in i vår trädgård. Detta kan vara nykomlingar som kommit från andra platser och som är

inställda på att vilja lära sig bli som ”vi”. De skapar oro genom att de ifrågasätter sättet man tänker och handlar på.

För att skydda sig vill man separera sig från främlingarna, helst både territoriellt och mentalt och vägra att beblanda sig med dem. Idag lever vi, särskilt i städer, mitt ibland främlingar. Det går inte att stänga in dem fysiskt, utan vi avgränsar oss mentalt. Av fördomar går det att skapa barriärer, som går att liknas vid verkliga murar. Detta hjälper oss att undvika kontakt med dem som tjänar oss men inte riktigt är som ”vi”. Främlingar kan betraktas med taktfull uppmärksamhet, istället för med fiendskap, man ignorerar dem och handlar som om de inte var närvarande. Tack vare detta så drabbas de inte av aggressivitet och fientlighet. Men de är samtidigt berövade det skydd som moralisk närhet ger (Bauman 2004:62). Det som kan hända, när en grupp attackerar en annan, visar Gregory Batesons teori om ”schismogenes” (i Bauman 2004:62), som innebär att varje handling emot en utgrupp utlöser en ännu starkare reaktion. Det är lätt att hamna i en ond cirkel, där båda grupperna riskerar att förlora kontrollen. Symmetrisk schismogenes innebär att båda parter reagerar när motståndaren går till någon form av attack. En annan interaktionsstruktur är så kallad ”ömsesidighet”. Istället för schismogenes, har de båda grupperna insett att de har nytta av varandra. Vardera parten har något att erbjuda den andre och på sikt, har man tjänat något.

3.2 Ungdomskultur

Sernhede (2002) förklarar att ungdomskultur eller subkultur är uttryck för och behov av att bearbeta sociala, psykiska, kulturella och existentiella villkor. Det är intresseväckande att begreppet *tonåring* är relativt nytt. Det lanserades inte förrän strax efter andra världskriget. Lite senare, under 50- talet, blev den speciella tonårsmarknaden alltmer synlig och framträdande med kläder, musik, filmer och tidningar. Raggare och andra stilar som har växt fram i ungdomskulturer har alla stått i en nära relation till den konsumtionsvaru- och kulturindustri som under 40- 50- och 60-talen utvecklades i snabb takt. När grupper av unga kommer ihop, blir kreativa aspekter ofta framträdande. Skillnaden mellan olika ungdomsgruppers sätt att använda sig av de kulturella produkter som finns och den varuvärld vi lever i skapar olika stilar. Vi har under efterkrigstiden sett många exempel på olika stilar eller

kulturella identiteter. Ungdomars sätt att använda dessa produkter och också skapa nya, såsom musikaliska uttryck, danser, sätt att använda sig av språket samt innovationer vad gäller kläder och frisyrer och utveckla allt detta, är allt exempel på identifieringsarbete (Sernhede 2002:155 f.).

Lalander och Johansson (2007) talar om hur svårt det är för ett traditionellt samhälle att förändras snabbt, eftersom influenser utifrån inte så lätt tränger sig in i ett modernt samhälle, som baseras mycket på industri, produktion och kapitalism. Det är emellertid annorlunda med ett senmodernt samhälle, som innebär ett konsumtionssamhälle. Där skapar man sin identitet genom konsumtion och där måste identiteten ständigt omförhandlas liksom ett serieprojekt. Identiteten blir därigenom av osäker karaktär och innebär att det inte finns fasta identiteter utan snarare tillfälliga förslag. I våra vardagliga liv arbetar vi således ständigt med våra identiteter, eftersom identiteten inte är given. Framtiden är osäker och det är svårt att förutse livet på grund av den snabba förändringstakten. På grund av detta menar Lalander och Johansson (2007) att det skapas klyftor i kunskaper och förståelse i relationen mellan ungdomar och vuxna. Sammanfattningsvis menar författarna att gruppkultur kan beskrivas som präglad av det den lärt sig från sina föregångare, med följd att vissa regler och normer skapas medan andra inte får överskridas. De förklarar hur det senmoderna innebär både existentiella problem, men också möjligheter i och med att globaliseringen har möjliggjort handlingar och kulturmönster som annars inte skulle ha blivit uttryckta (Lalander och Johansson 2007:127, 136).

Dagens samhälle är därmed inte så homogent som det tidigare har varit. Gränserna för vad som är tabu⁵ har förskjutits de senaste decennierna, mycket med hjälp av populärkulturen som bidragit till att skapa större förståelse för tidigare tabuerade fenomen och handlingar (Lalander och Johansson 2007:67). Lalander och Johansson (2007) relaterar vidare till hur man via symboler, skapar stilar och därmed arbetar med den egna identiteten. Symboler och ritualer används i ungdomsgrupper för att skapa självbilder och stärka den kollektiva identiteten genom att skapa distinktioner i förhållande till andra. Flera symboler kan sättas samman till olika stilar, liksom raggarna och kan även användas för att skapa motstånd mot dominerande strukturer.

⁵ Tabu representerar de förbjudna fenomen som hotar samhället och som inte är tillåtet enligt Lalander och Johansson (2007).

Stanley Cohen (1972), som betraktas som en framstående ungdomsforskare diskuterade begreppet moralisk panik på 80-talet. Moralisk panik innebär en reaktion från det etablerade samhället. Det är en panik för en ny kultur där man inte förstår symbolerna. Vuxna ansåg ungdomsstilarna som oanständiga och farliga, beroende på att den upplevs som ett hot mot de erkända föreställningarna om hur samhället borde vara. Moralisk panik visar också att etablissemangets reaktioner ger extra energi till de olika stilarna och kulturerna och det blir extra spännande och intressant att agera i dem. Vissa grupper och kulturer är öppna, andra är mer försvarsinriktade och slutna. De ”stängda” kulturerna har en benägenhet att avhumaniseras, likt Bandidos, Hells angels eller andra grupper som är kriminella eller rasistiska. Jazz, punk, rave och flower- power kan ses som mer öppna kulturer, men har gemensamt, att när dessa stilar införlivades i ungdomskulturerna, skapades denna moraliska panik. Lalander och Johansson (2007) framställer hur olika kulturer gör motstånd och redogör för det etablerade samhällets reaktioner. Ur vuxnas och samhällets perspektiv sågs dessa kulturer som oanständiga och farliga, precis som raggardomen. Frågan kvarstår om de var så farliga för samhället i realiteten, eller om det mer var en illusion skapad av den moraliska panik som utbröt. En känd sociolog som talar mycket om illusioner, eller snarare teater, är Goffman (1974), även om han gör det i en annan aspekt än den ovan. Det dramaturgiska perspektivet är härmed den sista delen i av vårt teoriavsnitt som vi kommer att behandla.

3.3 Det dramaturgiska perspektivet

Goffmann (1974) liknar alla människor vid aktörer som på en scen spelar teater inför en publik och kallar detta det dramaturgiska perspektivet. Det utgör en metafor som är lätt att förstå och visar hur människor presenterar sig själva. Överfört till ungdomskultur, raggare och människor i raggarkulturen, gör de sina framträdanden både för sig själva och andra, och spelar olika roller beroende på vilken publik de har för tillfället (Goffmann1974:44). Publiken, människor utanför kulturen har stort inflytande. Får raggarna det önskade mottagandet blir de modiga och kan fortsätta sitt framträdande. I annat fall kan de, för att använda Goffmans begrepp ”tappa masken”. Då måste de byta till en ny mask, som stämmer bättre till situationen. Till hjälp för presentationen finns en fasad som tillhandahåller sceneriet och rekvisitan för den ström av mänsklig aktivitet som utspelas framför, inom eller på scenen

(Goffmann 1974:29). Den personliga fasaden kan delas upp i uppträdande och manér och det är önskvärt att det är överensstämmelse dem emellan (Goffmann 1974:31). Goffman menar att det finns olika typer av ageranden. Antingen går det att bli duperad av sitt eget agerande till den grad att man tror på rollen som helt äkta, eller som andra ytterlighet, en cyniker med goda eller onda motiv (Goffmann 1974:25).

Medaktörer behövs för att bekräfta aktörens uppvisning. Teamet har en gemensam fasad, vilket innebär att den enskilde agerandes fasad, uppträdande och manér blir till nytta i ett större sammanhang (Goffmann 1974:73). Det är viktigt för trovärdigheten att teammedlemmarna uppträder enligt manus. Varje medlem är tvungen att lita på att hans/hennes kamrater uppträder på ett riktigt sätt, för att hålla fast vid en viss linje. De är ömsesidigt beroende av varandra och det är därför inte konstigt om exempelvis raggarungdomar kommer att välja sådana medlemmar som de kan lita på ska uppträda på ett bestämt sätt. Det är naturligt att: ”om teamet ska kunna bevara det intryck som har skapats måste det finnas vissa garantier för att ingen individ ges tillfälle att vara med både i teamet och bland publiken” (Goffman 1974:84 ff.). Detta liknar gränslinjen Bauman (2004) beskriver som viktig att bibehålla, för att upprätthålla begreppet vi och dem och talar ytterligare för att det är naturligt att det blir motsättningar mellan grupper.

4 METOD

Nedan visar vi på hur vi gått tillväga för att samla in vårt empiriska underlag för vår studie. Vi har använt oss av intervjuer av ”raggare” och en dokumentanalys av Ölandsbladet. Vi startade med intervjuer och anade att våra respondenter gjorde en retrospektiv romantisering av historien. För att hitta en balans, gjorde vi sedan en analys av Ölandsbladet, som i motsats till dessa, säkert tonade upp den moraliska paniken. Verkligheten, tror vi, ligger någonstans mitt emellan dessa två empiriska underlag.

4.1 Urval

Vi har valt ut respondenter som har upplevt erfarenhet av 60-70 talets raggarkultur, som kan berätta för oss hur det var att vara raggare då. Vi har också valt ut

respondenter som har ett nutida genuint intresse för raggarkulturen, även om inte alla av dem nödvändigtvis vill kalla sig för ”raggare”. Då vi ämnar ta en historisk återblick, samt studera kulturen i nutid, är våra respondenter i olika åldrar och inbegriper både män och kvinnor. För att få tag på respondenter har vi riktat oss till föreningar i vårt närområde. Det finns ett flertal föreningar/klubbar och de flesta har hemsidor som vi har tagit hjälp av. Snöbollsurval är det tillvägagångssätt vi närmast har använt oss av till vår undersökning. Inledningsvis utnyttjade vi oss av en form av klusterurval, som sedan har övergått i snöbollsurval. Vilket innebär att vår process att besöka ett forum där våra tilltänkta respondenter finns, gav positiv effekt. Snöbollseffekten i detta fall innebär att våra respondenter känner andra människor som är relevanta och intressanta för vår studie. Detta är en effektiv teknik att bygga upp ett rimligt stort urval i ett småskaligt forskningsprojekt (Denscombe 2000).

4.2 Intervjuförfarandet

Intervjun, kan liknas vid ett samtal med ett bestämt syfte och kan visa på saker som inte är uppenbart synliga, såsom tankar, känslor och avsikter. För att få reda på vad människor i raggarkulturen tänker måste vi fråga dem om detta. Vi har därför använt oss av *semistrukturerade* och *ostrukturerade* intervjuer som har gett våra respondenter utrymme. Vi har intervjuat sammanlagt fem kvinnor och tre män i åldern 39-64 år. Vi har använt oss av en gruppintervju med fyra kvinnor, samt en personlig intervju med en av dessa. Gruppintervjun hölls i en av respondenternas hem, på hennes egen invitation och pågick i två timmar. Den personliga intervjun hölls på samma ställe, med den respondent som bor där. Den intervjun hölls i 45 minuter och gjordes innan de andra respondenterna anlände. Vi var båda med under dessa intervjuer och hjälptes åt med att ställa frågor. Samtalet var avslappnat och trivsamt, det föll sig naturligt att diskutera under en fika tillsammans. I många frågor tyckte våra respondenter helt olika, och vår tolkning är att de är starka kvinnor som står för vad de tycker och tänker.

Två av respondenterna hade begränsat med tid och önskade inte heller bli bandade, så vi tog beslutet att utföra en gruppintervju och återkomma via telefon för eventuella kompletterande uppgifter. Enligt Patel och Davidsson (2003:83) är respondenter mer förnuftiga och logiska vid bandinspelningar. Det kan ha varit på

grund av att vi inte använde bandinspelning som vår gruppintervju blev så öppen och spontan. Vi antecknade båda två, för att få med så mycket information som möjligt. En svårighet med detta tillvägagångssätt var att hinna skriva exakta ordalydelser. När respondenterna sa något som någon av oss tyckte var särskilt slående eller intressant, så noterade vi det särskilt, med hjälp av citattecken. Även om det finns både fördelar och nackdelar med anteckningar i förhållande till att spela in intervjuer överväger nackdelarna.

Vi har varit tvungna att göra kompletterade telefonintervjuer med fyra av kvinnorna, eftersom vi har ändrat inriktning under arbetets gång. Från början ville vi ta reda på betydelsen av subkultur och därför har vi en mängd frågor och svar, som vi i efterhand inte har använt oss av. Vi har således fått lägga till frågor och komplettera våra intervjuer med dessa i senarelagda telefonintervjuer. De samtalen var korta och varade ungefär 5-10 minuter. När vi intervjuade de tre männen och den femte kvinnan hade vi de nya frågorna klara. Dessa intervjuer har vi delat upp mellan oss, eftersom det rörde sig om telefonintervjuer. Vi valde denna metod därför att dessa respondenter bodde alltför långt bort. Svaren antecknade vi noga, då det var svårt att spela in. Dessa samtal varade mellan 30 min och 1 timma. Vi har genom telefonintervjun gått miste om gester och ansiktsuttryck, men metoden har i vårt fall betytt en mindre kostnad, som också är något att väva in i varför man avser använda en metod eller inte (Merriam 2006:87). Intervjuer kräver tid, engagemang och resor, som kan bli kostsamt. Det löste vi i vår undersökning genom att sätta en gräns för resor på 10 mils radie, från där vi bor. Telefonintervjun betyder också en kostnad, men krävde inga långa resor för oss, även om samtalskostnaden finns med i bilden.

Frågorna har varit öppna, enkla och tydliga och våra respondenter har inbjudits att utveckla sina tankar. Vi har således fått en vid förståelse av subkulturen, vilket har varit avsikten. Vi har följt Sjöberg och Wästerfors rekommendationer och har således undvikit ledande frågor och dubbelfrågor och har varit så lite delaktiga som möjligt, för att respondenternas egna upplevelser skulle lyftas fram (Sjöberg och Westerfors 2008:29). Vi har använt oss av Robsons följande fyra moment i utformandet av vår intervju: introduktion, lista över huvudrubriker, eventuella nyckelfrågor, underrubriker och avslutande frågor (Robson 2002:278 f.). Alvesson och Deetz (2000:138) menar att språket har makt, men att det också är osäkert. Det har således

haft stor betydelse hur vi ställt våra frågor och vilka frågor vi ställt. Ju känsligare frågor desto större betydelse har vår identitet som forskare.

Vi är medvetna om att språket förstås i sitt sammanhang och inte är en abstrakt sanning som bedöms efter den objektiva verkligheten. Respondenter vill framstå som trovärdiga, men det är inte nödvändigtvis säkert att de är det (Alvesson och Deetz, 2000: 132, 139). Vi har därför reflekterat kring hur identiteten hos våra respondenter speglar deras sätt och hur de beskriver sin livshistoria. Vi har varit medvetna om den så kallade intervjuareffekten och har därför varit kritiska till oss själva och till vilka glasögon vi själva har använt oss av. Det är av vikt att visa förståelse och intresse för respondenters svar under en intervju (Robson 2002:278). Därför har vi varit noga med vårt kroppsspråk och varit lyhörda för nyanser vid intervjuerna öga mot öga. För att skapa en dialog har vi, förutom att introducera oss själva, bett respondenterna att berätta om sig själv, vilket de gärna gjorde. Vi har strävat efter att ha ett öppet sinne, så att informationen som respondenterna sitter inne med, kunde göras tillgänglig för oss och därmed har vi fått ny förståelse. När vi fick motsägande och felaktig information, har vi satt oss in i varför vi fick det. Vi har frågat oss vad det finns för underliggande faktorer och vi har inte tillrättaviserat respondenterna, såsom Sjöberg och Westerfors (2008:37) beskriver som viktiga faktorer.

Vi har diskuterat huruvida vår förförståelse påverkar studien negativt eller positivt. En av oss, Annelie har ett stort intresse av amerikanska veteranbilar och äger även flera exemplar. Annelie har varit bekant med ansiktet på vissa av våra respondenter och vi anser att detta har varit till fördel, eftersom vi uppfattade att våra respondenter kände sig trygga under intervjun. Kerstin har ingen sådan förförståelse och det ser vi också som en fördel. Vi har således helt olika utgångspunkt vilket gör att vi har kompletterat varandra. En av oss har sett vissa företeelser som ett naturligt inslag, men som inte alls har varit lika självklart för den oinvidiga. Det har inneburit att saker Annelie har tagit för givet, har Kerstin ställt frågor kring och reflekterat över. När Kerstin inte har förstått olika begrepp i detalj, har Annelie kunnat förklara dessa.

4.3 Presentation av respondenter

Vi återger här en kortfattad beskrivning av våra respondenter. Alla är och har varit aktiva inom raggarkulturen. Följande fyra kvinnor ingick i en gruppintervju, samt enskild telefonintervju, för kompletterande frågor. Namnen är fingerade för att intervjupersonerna ska hållas anonyma. De har inte krävt total anonymitet. De är medvetna om att de eventuellt kan komma att kunna identifieras inom sin egen grupp.

Mimmi 39, har jobbat som personlig assistent i många år, men arbetar numera på brädgård på ett träförädlingsföretag. Hon har en son och äger en egen amerikansk veteranbil. **Lisa** 48, har arbetat på en kommunal förvaltning med administrativa uppgifter i hela sitt yrkesverksamma liv, och har en dotter. Lisa kör sin egna amerikanska veteranbil. **Kajsa** 48, har arbetat på ett stort lokalt företag i 25 år och har vidareutbildat sig i taktill massage på senare tid, hon har inga barn. Kajsa är stolt ägare till egen amerikansk veteranbil. **Lena** 45, har relativt nyligen sadlat om från att ha arbetat i bokhandel i 20 år, till att efter en högskoleutbildning har börjat arbeta på ett stort svenskt mansdominerat företag, hon har en dotter, hon äger två amerikanska bilar. Följande personer telefonintervjuades:

Rosalie 53, har arbetat inom restaurangbranschen i hela sitt yrkesverksamma liv, men är numera sjukpensionär, hon har 5 barn. Rosalie har fyra amerikanska bilar inregistrerade i sitt namn. **Pelle** 64, har arbetat som emballerare och varit bonddräng på lantbruk och hästskötare, han är nu sjukpensionär, och har en dotter. Han äger ett flertal amerikanska bilar. **Roxen** 61, har haft egen verkstad i hela sitt liv där han arbetar med amerikanska bilar. Han har familj och tre barn. **Nisse** 45, arbetar som lastbilschaufför och är samtidigt kontaktperson till två funktionshindrade personer, som han ibland tar med på åktur i en av sina två amerikanska veteranbilar.

4.4 Dokumentanalys

Dokumentanalys är annan metodform som vi har använt oss av. Vi har således ställt våra frågeställningar till dokument, som vi ansett kunde fördjupa kunskapen om samhällets inställning till revolterande raggardom. Vi har studerat samtliga artiklar angående midsommarfirande på Öland 1965 – 1988 i dagstidningen

Ölandsbladet. Motivet var att Öland är känt för sitt midsommarfirande och att många raggare sökt sig dit den tiden på året. Vi började år 1988 och gick bakåt, eftersom vi visste att det året fick inga raggarbilar köra över bron, om man inte kunde visa att man hade hyrt logi. Flertalet raggarbilar vände därför och åkte till andra ställen. Efter detta har raggare inte i så hög grad åkt till Öland och därför har vi inte studerat artiklar senare än 1988. Artiklarna fanns att tillgå på Borgholms bibliotek i form av mikrofilm. En brist i det färdigställda materialet är att sidnummer inte refereras på alla ställen. Vissa sidnummer har fallit bort i hanteringen av studerade mikrofilmer (kopior av dessa). Vi upplever ändå att det är enkelt att hitta, eftersom tidningen innehåller få sidor och vi har angett datum på artiklarna.

1972 är första gången vi hittade något skrivet om ”raggare” i artiklar om midsommar. Före det (1971 – 1965) kan det ibland stå något om ”bilburen ungdom”, men vi vet inte vilka det då syftas på. Många artiklar är emellertid intressanta, för de visar hur polis agerade mot stökiga grupper av ungdomar och de kan jämföras med senare artiklar när raggarna specifikt blir omnämnda och hur polis agerar mot dem. Alla artiklar som talade om raggare, kopierade vi och sammanställde i historisk ordning. Vi har analyserat de valda textavsnitten och undersökt vad och hur det skrivits om raggare. Hur raggare framställdes, vad polis gjorde när det blev bråk och hur raggarna svarade på polisens aktioner, är frågor vi noga har reflektera kring. Sådant relevant innehåll har vi sedan skrivit av och lagt under olika valda rubriker, för att jämföra dessa med vår teori och våra respondenters åsikter.

En sådan innehållsanalys kan också avslöja djupa inrotade budskap och värderingar, som författarna till, i detta fall Ölandsbladet, inte själva varit medvetna om (Denscombe 2000:200). Det är också en aspekt vi har beaktat. Fördelen med denna metod i förhållande till vår studie är att dokument i form av en dagstidning som Ölandsbladet är lätt att komma över. Det är kostnadseffektivt och andra kan lätt kontrollera vår studie (Denscombe 2000:201), vilket ökar reliabiliteten. Vi har genom dokumentanalysen fått kompletterande bakgrundsinformation och en värdefull historik som ger en vidare förståelse av det respondenterna berättat. De två materialen kompletterar varandra.

4.5 Validitet

För att kvalitativ forskning ska ha god validitet ska forskarna använda en metod som undersöker vad den är avsedd att göra (Kvale 1999:215). Vi valde att använda oss av intervjuer därför att vi ville veta hur människor i raggarkulturen tänker om den förändring som skett i kulturen genom årtiondena och hur man har reagerat på myndigheters åtgärder. För att vår studie ska ha hög validitet måste våra frågor vara väl avvägda. De frågor vi ställt till respondenterna måste kunna ge svar på det som vi velat undersöka. Om svaren ska bli meningsfulla och spegla det vi vill undersöka, beror således på oss. Om frågor är otydliga eller om forskarens beteende eller andra tillfälliga omständigheter gör att mätinstrumentet i denna metod är dåligt, blir det låg reliabilitet och därmed också låg validitet (Djurfeldt 2003:108).

Vi har därför lagt stor vikt vid att följa upp intervjuerna med följdfrågor, när vi upptäckte att vi inte hade täckt in allt som vi ville veta. Enligt Kvale (1999) handlar validitet också om att utomstående som läser studien ska kunna granska källorna. Vi har på grund av det valt att ange sidnummer från den litteratur vi refererar till, så möjligheten ökar för andra att kunna granska våra källor, där inte sidnummer är angivet redogör vi för helheten av skriftens innehåll. Vad gäller dokumentanalysen av Ölandsbladet, är också det möjligt för andra att ta del av. Nackdelar med dokumentanalys kan vara att det är svårt att avgöra trovärdigheten, för vad är de ursprungliga uppgifterna? En annan sak är att Ölandsbladet har framställts för annat än syftet med studien. Det blir sekundär data. Dessa tidningar kan säga mer om upphovsmännen eftersom det är dessas tolkningar av verkligheten och inte en objektiv bild av verkligheten. Det blir en social konstruktion (Denscombe 2000:201).

4.6 Etiska överväganden

Vi har i vår studie tagit hänsyn till de principer som finns enligt vetenskapsrådet, i samband med utförandet av våra intervjuer och i behandlingen av inkomna uppgifter. Det gäller såväl informations- och samtyckeskraven som konfidentialitets- och nyttjandekraven. Det innebär att våra respondenter är medvetna om att de har medverkat helt frivilligt och att de har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst. Våra respondenter har självklart haft rätt att själva bestämma hur länge och på vilka

villkor denne har deltagit. Vi eftersträvar att inte utomstående ska kunna identifiera våra respondenter, namnen är fingerade. Våra respondenter har även fått möjlighet att ta del av vår tolkning av intervjun innan arbetet varit färdigställt och givetvis får de ett exemplar av den färdigställda c-uppsatsen (Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning).

5 RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel analyseras intervjuerna utifrån begreppen vi och dem, moralisk panik samt utifrån det dramaturgiska perspektivet. Vi inleder med att diskutera hur en ungdomskultur känns igen – i detta fall raggare – för att därefter gå in på betydelsen av ungdomsrevolt och samhällets svar på den. Vi avslutar med att visa vilka mekanismer, som är avgörande för att ungdomsproblem bland de studerande ”raggarna” antingen förbättras eller förvärras.

5.1 ”Raggarna” – en ungdomskultur igenkänns

Lalander (2007) visar hur symboler hjälper till att tydliggöra en grups identitet och påvisar också vikten av att individen måste agera på ett trovärdigt sätt, för att bli accepterad i gruppen. Detta är påtagligt i raggarkulturen, som med den amerikanska bilen, ibland utpräglad 50-60-talsklädsel och rock'n roll gör gruppen unik. Goffmann (1974:73) menar att användandet av symboler gör att vi-känslan blir stark. Han visar också hur ömsesidigt beroende medlemmarna i en grupp är av varandra, och hur viktigt det därför är att medlemmarna i en grupp uppträder enligt manus och håller fast vid en viss linje. Ovan nämnda symboler är tydlig symbolik, men det finns också diffus symbolik⁶ enligt Mary Douglas (Lalander och Johansson 2007:33), som signalerar det unika i gruppen. Det kan vara sättet att tala och sättet att hälsa. Phil Cohen (i Johansson och Sernhede 1999:47) kallar de båda subsystemen för ”plastisk” och ”infrastrukturell” form. Våra respondenter bekräftar att det finns båda typer av symbolik i raggarkulturen. Det är gemensamt för alla våra respondenter att den amerikanska bilen är den mest primära identiteten hos dem. På frågan om varför våra respondenter blev raggare eller en del av den kulturen svarar Roxen:

Motorintresset. Vi höll på och mekade dygnet runt. På den tiden var bilarna billiga. Vi var motortokiga och jobbade ihop pengar till reservdelar och bensin.

Pelle säger:

Jag kommer att ha V8-motor på rollatorn såsmåningom, måste höra ljudet.

Bilarna är viktiga även för de kvinnliga respondenterna i nutid och bilarna har namn som: Puman, Esther och Lila faran m.fl. Ingen av våra respondenter kan tänka sig

⁶ förtäckta koder enligt språkforskaren Leonard Bernstein

vara utan bil. Det är tydligt att den amerikanska bilen bidrar till att skapa en självbild och en kollektiv identitet genom att skapa distinktioner i förhållande till andra, som inte har någon amerikanare. Samtidigt är det inte tillräckligt med den tydliga symboliken som bilen utgör. För att gruppen ska vara unik krävs enligt ovan diffus symbolik, något som delas av de invigda, men som inte andra förstår. Några diffusa symboler som förstärker stärker vi-känslan är exempelvis sättet att skämta. Vid frågan: "Vad pratar ni om?", blev svaret i gruppintervjun: "ö!" (Lisa) och följdes av ett skratt av de övriga. För Kerstin (en av författarna) som inte har erfarenhet av raggarkulturen var det främmande och upplevdes lite trivialt. Annelie (den andra författaren) gjorde inte den iakttagelsen, säkerligen beroende på att hon hör till "de invigda" i gruppen och är van vid jargongen.

Denna erfarenhet visar att det råder en diskrepans mellan vi och dem (de inom kulturen och de andra utanför) och detta antagonistiska förhållande är något vi-gruppen behöver för att kunna definiera sig själv (Lalander och Johansson 2007:34). Naturligtvis kan det också ibland bli störningar inom en grupp. Vi kan se en problematik gällande de gamla "övervintrande" raggarna och de i nutid, som inte var med på 60-70-talet. Våra respondenter använder ordet raggare om dem som var med på 60-70-talet och dem som har behållit den stilen fram till nu. Även om det finns yngre personer idag som vill kalla sig raggare, är det inte accepterat av de "riktiga raggarna", som var med på 60-talet. En av dem framhåller:

Det har blivit en familjeregj nu, det är inte alls som när det begav sig i början av 60-talet, det existerar inte dylikt nu. Nu är det tag i fruntimmer, de kör egna bilar och man säger inte till dem vad de ska göra.
... Men för att ungdomar skaffar sig en bil, blir man inte raggare, det är retande, de vet inte hur det var (Pelle).

Vi ser att det påståendet när det gäller kvinnor och deras bilar är riktigt, för Lena framhåller:

Går kylarslangen får man fixa det... (Lena).

Yngre personer som idag vill kalla sig raggare påminner om Baumans (2004:62) "främlingar". Främlingar utgör enligt Bauman ett hot eftersom de varken är vi eller de och hotar att utplåna den gränsen. Han visar att de kan vara nykomlingar som kommit från andra platser och som är inställda på att vilja lära sig bli som "vi", det

vill säga som ”de riktiga raggarna”. Men nykomlingarna kan aldrig förstå ”hur det var” och kan därmed inte alla förtäckta koder. Detta utgör emellertid inget stort problem enligt respondenterna. Raggarkulturen som den ser ut idag presenteras mycket positivt; en kultur med bra traditioner och uppmuntran om att alla får vara som de vill:

Det finns en bred acceptans. Alla kan vara med (Kajsa).

Bauman (2004) säger att de som tillhör en specifik grupp tar hand om varandra. Vår informant Lena bekräftar hans påstående, genom att berätta om hur det raggargång hon umgicks i bestod av ”hyggliga” ungdomar, som brydde sig om varandra. Lena var i 14-årsåldern 1978 och kom med i ungdomsgänget med en ett år äldre väninna. Hon blev väl omhändertagen och alltid hemskjutsad. Det sågs alltid till att hon kom hem ordentligt och de körde inte därifrån förrän hon var innanför dörren. Hon kunde lita på att hon kom hem tryggt.

Det är tydligt att raggarkulturen erbjöd ungdomar och fortfarande erbjuder både ungdomar och andra en möjlighet att få bekräftelse och att hantera sin tillvaro på ett tillfredsställande sätt och känna mening i tillvaron. När raggarungdomarna på 60-talet kom körande i karavan till ett av Ediths Janssons caféer eller när vi idag ser människor köra cruising med stora amerikanare är det en uppvisning för ”oss andra”. Goffmans (1974:44) dramaturgiska perspektiv är lätt att överföra på denna företeelse. Raggarna är aktörer som på en scen spelar teater inför en publik. De gör sina framträdanden både för sig själva och andra och spelar olika roller beroende på vilken publik de har för tillfället. En del av nutidens tjejer och killar i raggarkulturen ökar sin trovärdighet som aktör genom sin 40/50-tals klädsel. Det innebär högt uppvik på jeansen med tidsenlig skjorta och skor. Tjejerna har även håruppsättning och tidstypiska klänningar. Det finns således en viss klädkod, men respondenterna är överens om att alla olika klädstilar förekommer, även om det mest vanliga är jeans, boots och skinnväst:

Skinnvästen gör att man slipper handväskan som är nåt vederstyggligt (Lena).

Respondenterna uppger att det tidigare varit fler människor i raggarkulturen som har haft en tydlig stil, men att det idag har jämnats ut till att vara en blandning av

människor med olika stil, bakgrund och yrken. Alla kan umgås med alla. Yttre attribut och annorlunda klädstil, som skiljer sig från de andra i samhället var inte heller något utmärkande drag hos våra respondenter, när vi träffade dem.

Det är sammanhållning, socialt och bilar, vilken kategori människor det än är (Pelle).

Respondenterna ser sig själva som helt vanliga människor, inte som avvikande, även om Kajsa definierar raggarkulturen som:

Det är egen liten värld, en kult liksom (Kajsa).

Med Baumanns ord betyder det att kulturen är ett starkt ”vi”. Ett ”vi” som idag inte har den aversion mot ”dem” (övriga samhället och grupper), som raggarkulturen tidigare är känd för.

Det har skett en stor social utveckling sedan 70-talet. Den sociala kompetensen har utvecklats (Kajsa).

De förklarar det delvis med att raggarungdomarna växte upp, fick arbete och stadgade sig och revolten var över för deras del. Vad revolten berodde på kommer vi in mer på i följande avsnitt.

5.2 Ungdomsrevolt

Utmärkande egenskaper hos raggarungdomarna på 60-70-talet, förutom ett stort motorintresse, var en önskan efter frihet, chanser och nya möjligheter. Man ville bort från tristess, trångboddhet och från hopplösa föräldrar som inte förstod. Det är tydligt att dessa ungdomar befann sig i det tillstånd som Berglind (2005) beskriver som en identitetsdiffusion, dvs. mitt emellan föräldrar, kompisar och det svenska samhället och att en kulturkrock uppstod mellan generationerna. Ungdomarna betraktades som avvikande. Sernhede beskriver i *Identitetens omvandlingar* (2001) hur detta påverkar ungdomars identitetsarbete och alla aspekter av den egna självförståelsen på ett motsägelsefullt sätt. Flera av våra respondenter berättar om att föräldrarna inte var glada åt att de ”åkte raggabil”. Lisa berättar t.ex. att det var lite ”pluttrigt” mellan henne och morföräldrarna som hon bodde hos och att hon egentligen inte tilläts vara ute om kvällarna. Kajsa fick inte komma hem i raggabil för sina föräldrar, på grund av att grannarna inte skulle få något att prata om.

Det var mycket tjafs (Kajsa).

Några respondenter hade emellertid inga kontroverser med sina föräldrar angående sitt umgänge. Denna skillnad kan förklaras med att åldern mellan föräldrar/morföräldrar och ungdom varierade och var någonstans geografiskt man befann sig. Framför allt är det en skillnad på när i tiden våra respondenter anslöt sig till raggarkulturen. Under tidigare år var raggarkulturen mer rebellisk och kantad av fler sociala problem. Något som bidrog till detta var i all säkerhet den mediala stigmatisering Thornton redogör för och som blev som en självuppfyllande profetia för ungdomarna (i Johansson och Sernhede 1998:276). Stadskollegiets utredning (raggarutredningen) kom fram till samma slutsats, när den pekade på hur den intensiva uppmärksamhet raggarna har varit föremål för, ibland nedvärderande, ibland glorifierande, har medverkat till deras speciella gruppbildning och starka sammanhållning gentemot samhället (Stadskollegiets raggarutredning nr 90).

Det rebelliska kan också fungera som en motbild och försvar mot andra grupper, som Gregory Bateson (i Bauman 2004:52) visar med sin teori om ”schismogenes. Våra respondenter berättar om bråk mellan olika raggargäng, mellan raggare och punkare, raggare och moods och mellan raggare och militär. När en grupp attackerar en utgrupp, utlöser det en ännu starkare reaktion. Det är lätt att hamna i en ond cirkel, där båda grupperna riskerar att förlora kontrollen. Symmetrisk schismogenes innebär att båda parter reagerar när motståndaren går till någon form av attack. När motståndaren, exempelvis punkarungdomar utmanar ett raggargäng, försöker man inom raggargänget svara med samma mynt. Symmetrisk schismogenes bidrar till att omintetgöra rationella överenskommelser (Bauman 2004:52). Det rådde fientligheter på 70- talet mellan olika raggargäng ifrån olika städer som exempelvis Karlskrona - Ronneby och mellan Uppsala – Stockholm. Kajsa berättar om slagsmål och att det kunde vara mycket bråkigt och många konflikter även mellan tjejer som muckade bråk med andra tjejer.

Det går även att läsa om rivaliserande gäng i Ölandsbladet. Som några exempel kan nämnas 1975, då raggare från Växjö orsakade bråk hos Yankee Car Club, raggare från Nybro, som hyrt en egen äng utanför Köpingsvik. Växjöraggarna ville som objudna gäster slå sig ner, men istället blev det bråk och ambulans fick tillkallas. I ett

slagsmål mellan två raggargång från Södertälje respektive Göteborg användes cykelkedjor som tillhyggen (Ölandsbladet 21 juni 1975, 24 juni 1980). Raggargång från Malmö (med nazistsymboler) misshandlade raggare från Göteborg på Lundegårds camping (Ölandsbladet 25 juni 1985).

Detta motstånd mot att socialiseras in i samhället och bli mer skötsamma och ansvarstagande vuxna, kan förklaras med att motstånd genererar känslor av makt. Lalander och Johansson (2007) redogör för, hur både medvetet och omedvetet motstånd, ger känslomässiga sensationer. Man upplever att man är någon att räkna med, man får bekräftelse och känner sig betydelsefull. Men Roxen anser att det inte var speciellt mycket bråk om man jämför med hur det är idag. Det rörde sig då enbart om knytnävsslag och det var aldrig någon som sparkade på någon.

Inte som nu! Det var väl nåt enstaka gruff. Men efter fem minuter tog man en sup och så var man kompis igen. Det var ingen som hoppade på någon (Roxen).

Däremot anser Roxen att det florerade mycket dryckenskap inom ungdomskulturen. Lalander (2007:206 ff.) visar att alkoholens legitimitet kan vara en symbol för ”vuxenhet och erfarenhet” och ett tecken på gemenskap samt en känsla av att barndomen håller på att lämnas och att samhället inte har kontroll över ungdomskulturen. Att samhället inte hade kontroll över denna ungdomskultur, var särskilt tydligt när raggargångar firade sina midsomrar. Roxen berättar att det då, när 2000 bilar samlades, var riktigt stökigt! Alkohol som symbol finns kvar i kulturen, även om respondenterna inte är överens om Lenas erfarenhet:

Det hör till att hinka öl. Om man inte kör är det konstigt om man inte dricker (Lena).

Lalander och Johansson (2007:127, 136) talar vidare om hur en gruppkultur är präglad av det den har lärt sig från sina föregångare med följd att vissa regler och normer skapas medan andra inte får överskridas. Ett exempel på det är att nyttjandet av alkohol alltid har varit accepterat, men att narkotiska preparat har betraktats som bannlysta. Detta är något som förts över från förra generationen. Samtidigt ser vi att nya normer har skapats i och med den öppenhet och det samförstånd som idag finns mellan raggare och - de andra. Att raggarna genom tiderna har hållit sig till alkoholen bekräftas både av respondenterna, av Berglind (2005) och av dagspress.

Knark har aldrig förekommit, det har alltid raggarna tagit avstånd ifrån, det värsta som finns, det förstör (Pelle).

Respondenterna menar att det idag inte är någon skillnad på drickandet i raggarkulturen än i samhället i övrigt, som också använder alkohol på sina fester och tillställningar. Idag utgör alkoholen inte samma problem som förr, eftersom bråken mellan grupper mer eller mindre har försvunnit. Att myndigheter ansåg att alkohol var ett problem i raggarkulturen, kan vi klart se i deras åtgärder för att minska på dess ungdomsproblem och vi kommer längre fram i resultatet visa detta. Först ska vi dock redogöra för hur samhällets reaktion på ungdomsgrupperingar kan se ut.

5.3 Samhällets reaktion på ungdomsgrupperingar

Vi kan i efterhand uppfatta den moraliska panik som utbröt i och med den snabbt växande raggarungdomens framfart. Det var nya influenser i samhället som inte kändes igen och fick etablissemangen att reagera kraftfullt. Det kan närmast jämföras med hur Lalander och Johansson diskuterar, om den hårt kritiserade punken med dess klädstil, renlighet och drogkonsumtion. På 70-talet betraktades detta vara en samhällsfara, precis som skateboardstilens öde rönnte på 80-talet (2007:41).

Socialborgarrådet Inga Thorsson som aktualiserade, det s.k. raggarproblemet yttrade i en tv-intervju 1962:

Dom här grupperna av bilåkande ungdomar, dom som kallas för raggare, dom har ju varit föremål för en intensiv uppmärksamhet i den offentliga debatten och det har haft åtskilliga konsekvenser, bland annat den att dom gärna sluter sig samman i grupper som är hårt sammanhållna och tämligen ofta tyvärr negativt inställda mot omvärlden och mot samhället. Vi måste försöka bryta det genom att skapa kontaktpunkter och komma åt också dom sociala problem som finns i dom här grupperna av ungdomar, inte minst det så kallade flickproblemet och tyvärr också ett alkoholproblem (Berglind 2005).

Av uttalandet att döma, så var det vid den här tiden, en tydlig gruppering av ”vi och de” och den hade förstärkts på grund av den inträdande moraliska paniken som myndigheter och de etablerade vuxna kände. Denna panik ledde till att Inga Thorsson tog initiativ till raggarutredningen och sedermera sammanträdde i Stockholms planeringsnämnd. Vid sammanträdet förklarade sig Storstockholm beredd att medverka till att söka skapa förutsättningar för en lösning av bland annat raggarungdomens speciella ”lokalproblem”. Idag kan det kännas främmande att reaktionen blev så stark, över att bilburna raggarungdomar samlades för att lyssna på musik och dricka coca-cola på Edith Janssons café, men Stanley Cohens (1972)

begrepp moralisk panik förklarar denna reaktion. Vuxna ansåg stilen som oanständig och farlig och var ett hot mot de erkända föreställningarna om hur samhället borde vara. Det var en ny kultur med nya symboler, som gemene man och myndigheter inte förstod och därför kände stor oro inför. Moralisk panik visar också att de vuxnas reaktioner ger extra energi till en ny ungdomsstil och det blir extra spännande och intressant att agera i dem (Lalander och Johansson (2007).

Inte alla samhällsmedborgare var negativt inställda till raggarna. Edith Jansson, en vanlig civilperson i Stockholm, såg genom sina caféer till att raggarna hade någonstans att vara och ordnade danskvällar med orkestrar för dem. Hon blev känd som ”raggarmorsan” i hela Sverige och medverkade i både radio, tv och även i tidningar som Bildjournalen för sitt engagemang för raggarna. Det var annars den allmänna opinionen att raggarungdomen var ett socialt problem. Exempelvis ville grannar till Bollmora café ha bort ungdomarna därifrån, så även myndigheter. De lyckades till slut, när Edith Jansson tvingades stänga caféet (Berglind 2005).

Edith Jansson beskrivs som hård men rättvis. Hennes regler var orubbliga och om någon bråkade på hennes café, så lyfte hon själv ut dem och de var inte välkomna på två veckor. Ingen alkohol fick förekomma och heller inget närgånget kelande, vilket accepterades. Vi ser inte att Edith var någon riktig ”raggare”, inte heller tillhörde hon gruppen som var emot raggarna. Enligt Bauman (2004) var hon således en främling. Det vi kan konstatera är att både Edith Jansson och raggarungdomarna hade stort utbyte av varandra. Ungdomarna hade någonstans att vara där de trivdes och Edith tjänade pengar på sina caféer, samtidigt som hon också stärkte sin identitet som ”raggarmorsan”. Interaktionsstrukturen kan beskrivas som ”ömsesidighet” (Bauman 2004:62), eftersom de hade nytta av varandra och således kan det även gå att, inte bara ena olika grupper, utan också en ingrupp och en främling.

En utgrupp, som inte tyckte att de hade något vinna på raggarungdomen, var grannarna till Ediths café Bollmora. De klagade på de besökande raggarna, polisspärrear var inte ovanliga och tidningarna började skriva om raggarna. Edith tvingades därmed bort från café Bollmora och öppnade ett nytt café i ett bostadsområde norr om Stockholm, kallat Hollandia. Det blev det mest populära och omtalade stället i hela ”raggarsverige”. Grannarna protesterade emellertid även här

och tillsynsmyndigheterna utredde frågan. Hundratals raggare slöt upp bakom ”raggarmorsan” Edith, som de tyckte var den enda som förstod dem och som de kunde prata med och lita på (Berglind 2005).

Sernhede (2002:155-156) förklarar att en ungdomskultur är ett uttryck för att bearbeta sociala, psykiska, kulturella och existentiella villkor. Det vi kan urskilja ovan, är kampen mellan två rivaliserande grupper. Interaktionsstrukturen här kan beskrivas som ”shismogenes” (Bauman 2004:62). För raggarungdomarna var det en fråga om rätten att existera som grupp och deras aktiva ståndpunkt att stödja Edith är Sernhedes ord ett viktigt ”identifieringsarbete”.

En annan person som ville hjälpa raggarungdomarna, i synnerhet flickorna, var folkskoleläraren Ulf Spångberg, som 1962 skapade opinion. Han anslöt sig till ett raggargäng, för att få kunskap om och lära känna ungdomarna. Han blev även ordförande i en av de organiserade klubbarna. Spångberg väckte ståndpunkt genom att påvisa att människor fördömer utan att förstå. Han menade att föräldrar inte vet hur deras barn lever och att myndigheter låter papperskvaren mala alldeles för länge (Spångberg 1962). Det är slående att raggarungdomen som inte ville godta myndigheternas förslag till fritidsgårdar och annan hjälp i form av t.ex. fältarbetare, så lätt accepterade den flera år äldre Ulf Spångberg. Det påminner om Kajsas uttalande:

Det finns en bred acceptans. Alla kan vara med (Kajsa).

Alla, i det här fallet ser ut att inbegripa även ”främlingar” (Bauman 2004), såsom Edith Jansson och Ulf Spångberg. Denne folkskollärare skakade om samhället med sin bok ”Raggare”. Den ansågs emellertid av Edith Jansson och raggarna själva vara överdriven (Berglind 2005). Uppmärksamheten om raggarnas förehavanden har således varit föremål för starkt intresse både i dagstidningar och i den offentliga debatten. Problemet har diskuterats på kultursidor och i ledarspalter, stora reportage i TV och tidningar har gjorts och läkare, ungdomsvårdare och poliser har delgett sina erfarenheter i estraddebatter.

Tidningar kan välja att beskriva en händelse med fet stil och göra den avsevärt mycket större än vad den egentligen var. Ohlsson (1997:203-205) beskriver hur en

”ickehändelse” genom en tidningstext får myndigheter att komma underfund med hur ungdomen agerar och hur dessa ungdomar och ungdomsgäng därigenom omvandlas från vanliga ungdomar till sociala problem och ungdomskriminella. Detta cirkulära händelseförlopp gör att en hotfull bild förstärks och myndigheterna aktiveras, enligt Ohlsson (1997).

Även utanför Sverige uppmärksammades raggårfrågan i TV, radio och press i bl.a. New York Times. Reaktionerna är blandade och motsägelsefulla, omdömen är ibland starkt kritiska och fördömande, ungdomsfostran borde mötas med disciplinära åtgärder, men lika ofta försvarades raggarna som hyggliga ungdomar, som inte var värre än tidigare generationers revolterande unga (Stadskollegiets raggårutredning nr 90).

Vi kan konstatera att pressorganet Ölandsbladet antyder en känsla av hatkärlek till 1970- och 80-talets ungdomsgrupp raggarna. Vi har koncentrerat sökandet av massmedias opinion i enbart Ölandsbladet runt midsommartid, eftersom det har skrivits spaltmeter om raggårungdomens framfart på Öland under flera års midsommarfirande. Kritiska uttalanden står att finna i Ölandsbladet, som beskriver den ”motorfordonsburna dansbanepubliken med dess avvikande beteende” (Ölandsbladet 28 juni 1977) och hur invånarna klagar:

Nu är det samma elände i Borgholm. Varför kommer alla dessa annorlunda människor hit?
(Ölandsbladet 27 juni 1987)

Samtidigt är det inte anmärkningsvärt med tanke på vad som kunde hända i samband med att stora grupper av ungdom samlades för att festa. Under 70-80 tal var det vanligt med ungdomsbråk på Öland. 1971 beskrivs som den värsta midsommaren dittills och man anser att mellanölen är en stor orsak till detta. Kommissarie Bertil Gustavsson säger:

Jag har tjänstgjort åtskilliga midsomrar på Öland... Midsommaren 1971 var definitivt den värsta jag varit med om hittills... Vi hade ett 50-tal man på plats, men det dubbla hade säkert behövts (Ölandsbladet).

I Ölandsbladet nämns raggare i samband med midsommarfirande första gången 1972:

Farligaste tillbudet inträffade även i år på midsommardagen. En bilburen ungdom, populärt kallad raggare körde runt med sin bil på Gröndals camping och mejade ner sopstall. (Ölandsbladet 27 juni 1972)

Det berättas vidare att när mannen omhändertagits av polis hämnades andra raggare, genom att elda upp den förre raggarens bil. ”Därmed hade raggarna skipat rättvisa” (Ölandsbladet 27 juni 1972). 1976 har oroligheterna trappats upp ytterligare på Öland och den midsommaren beskrivs som ”skräckens midsommar” med raggarplopp av ungdomar från vissa delar i Sverige.

En intressant redogörelse finner vi i att en grupp raggare detta år erbjöd polisen hjälp till att stävja bråk med andra raggare. När vi jämför denna händelse med Baumans teori vi - dem, att den specifika gruppen håller ihop och är solidariska mot varandra (Bauman 2004:48 ff.), stämmer inte detta, i och med att raggare från andra orter stöttade polisen i sitt arbete. I stället skapades fördomar mot utgruppen, dvs. mot rivaliserande raggargång, beteenderegler hos de olika grupperna skilde sig åt.

Våra respondenter har i stort sett enbart gott att säga om polisens arbete, i synnerhet i nutid. De hjälper till, underlättar och dirigerar under cruisingar. Polisen bryr sig inte om bilarna eller folk i dem:

Polisen låter snarare amerikanska bilar stå på torget och prata, medan de kan säga till ungdomar i ”stylade” bilar att flytta sig till parkeringsplatser (Rosalie).

Tidigare år när det förekom bråk mellan raggare och punkare, förklarar Rosalie att det var punkarna som kom och bråkade, det förekom kättingar. När polis anlände lugnade emellertid stämningen ner sig och det blev inget polisingripande:

Polisen pratade lugnt med oss och dom, om inte punkarna hann springa iväg (Rosalie).

Lena berättar om hur hon på 80-talet var chaufför varje fredag och fick stanna för poliskontroll varje gång, för att visa körkortet. Polisen visste vem hon var och kände igen bilen. Lena förklarar polisens agerande med:

Det var bara en anledning för att stoppa och trakassera. Meningslöst. Jaga knarklangare istället (Lena)!

I Stockholm blev hon också stoppad, men polisen var imponerad av bilen, som de tyckte var ”häftig” och ville enbart titta på den.

Snopet att få ett positivt bemötande (Lena).

De övriga respondenterna har samma erfarenhet av att de flesta poliser idag tycker om bilarna och att det är därför de blir stoppade, när de kör sina amerikanska veteranbilar. Det är tänkbart att polisen tillhör den ”publik”, Goffman (1974:29) talar om, dvs. människor utanför kulturen som har stort inflytande. När raggarna får det önskade mottagandet blir de modiga och kan fortsätta sitt ”framträdande”, sin cruising t.ex.

I flera olika branschtidningar visas mängder av bilder från cruisingar med oräkneliga jänkare i karavan. Längs avenyer och torg befinner sig många människor och betraktar tilldragelsen. Publiken består av individer i alla åldrar. Tidningarna beskriver företeelsen som ”folk går man ur huse” för att beundra de olika fantasifulla ekipagen och spektaklet. Det beskrivs som en ”världsunik turistattraktion och ett exotiskt skådespel.” Raggarna i sin tur är huvudaktörer och verkar njuta av uppmärksamheten och får bekräftelse när stoltheten betraktas, ett projekt som kanske har tagit flera år att färdigställa i det befintliga skicket (Power special big meet 2008).

De älskar oss (Kajsa)!

Detta är ett slående exempel på Goffmans (1974) dramaturgiska perspektiv, där raggarna är aktörer som på en scen spelar teater inför en publik. Det är samtidigt en bra bild på hur två grupper har nytta av varandra och där det finns en ”ömsesidighet” (Bauman 2004). Detta är tydligt idag i samband med cruising, men exempel på denna ömsesidighet finns också beskrivet årtionden tidigare.

För att återgå till Ölandsbladets positiva uttalanden om raggargång som finns att ta del av, kan nämnas ett tillfälle då ett raggargång städade efter sig, efter att ha hyrt en äng att campa på. De raggarna fick därmed ett gott rykte inför kommande år och ägaren fick betalt, samt slapp att städa efter ungdomarna. Chefen för den välkända campingen Lundegård på Öland, menar att det inte är särskilt bråkigt vid midsommar och att ryktet är överdrivet:

De flesta ungdomar som kommer hit är trevliga och skötsamma. Det är klart att det finns ett och annat undantag, men det finns det väl överallt. Folk tror att det är mycket bråk här men i själva verket går det mycket städad till... (Ölandsbladet 23 juni 1984)

Även campingchefen hade något att tjäna på raggarna, som i tusental hyrde hans campingplatser. Det fanns en ”ömsesidighet” (Bauman 2004).

Respondenterna tycker att de idag är helt respekterade, både på sina arbetsplatser och i det vardagliga livet. Det finns emellertid en antydning till segregation i en del sammanhang, som när ”finare” familjer kontakter ägare till amerikanska bilar för att deras son eller dotter ska få åka ståndaktigt på exempelvis student eller bröllop.

I studenttider vill dottern i familjen åka en fin amerikanare, då duger våra vardagsbilar, annars vill inte pappa se sin dotter i baksätet på en sådan bil, det gamla lever kvar (Mimmi).

Reaktionerna på raggarna förr och nu är således mycket blandade. Det kan förklaras med Lalanders ord:

Människor är mycket, mycket mer nyanserade och komplexa än stereotyper (Lalander och Johansson 2007:176).

Det står dock klart att större delen av samhället förr, reagerade starkt negativt på raggargenerationen, (om än det fanns undantag) och denna reaktion ledde det till att myndigheter agerade. Hur de gjorde detta, tas upp i följande kapitel.

5.4 Myndigheters agerande

På 60-talet var raggargenerationen en ny företeelse i samhället med äldre ungdomar. 1960-62 avdelades i Stockholm en fältassistent för att etablera kontakt med raggargenerationen, för att slussa in dem på ungdomsgårdar eller i idrotts- och motorklubbar, man lyckades förhållandevis bra med aktiviteten, men bara med den yngre kategorin 15-18 år. Förslag och rekommendationer från utredningens kommitté förutspådde att bilägande- och bilåkande ungdomen väntades bli allt vanligare, det förutsades föreligga risk för att problemen vidgas. Det ansågs angeläget att samhället skulle medverka med förebyggande funktion. Socialtjänsten föreslogs ge nödvändiga resurser för effektiv uppsökande verksamhet, samt ökat stöd för individuellt tillrättaförande verksamhet. Fältarbete hade tidigare gett goda erfarenheter och för att nå denna typ av ungdom ville man komplettera med utåtriktad kontaktskapande verksamhet. En fältassistent skulle avdelas speciellt för kontakten med raggarna. Raggargenerationen hade vuxit ur ungdomsgårdar, och således var behovet stort av en samlingsplats (Stadskollegiets raggartutredning nr 90).

Stadskollegiets utredning (1962) inriktade sig på att motverka raggargruppernas isolering och deras särprägel som grupp. Ungdomsverksamheten inom kommunerna skulle utvidgas och effektiviseras. Anläggningar skulle anpassas med tanke på att dessa ungdomar i stor utsträckning färdades till och från i bil. Motororganisationerna kunde tänka sig att samarbeta kring konkreta aktiviteter som motortävlingar, motorteknik, körskicklighetsprov och andra bilrelaterade kurser. Till gårdarna fanns förslag på riktlinjer som: ordningsföreskrifter, gårdskort, café som träffpunkt, verkstad med utrymme för mindre reparationsarbete, lokaler, personal och ekonomi dvs. drivas i kommersiell regi (Stadskollegiets raggartutredning nr 90). Det föreligger en risk att när samhället försöker styra genom att sätta gränser för vad som är ett accepterat sätt att utöva ungdomskultur ökar problemen. När myndigheter indikerade oråd och öppnade fritidsgårdar för att segregera raggarna och "vanliga" ungdomar, stretade raggarna emot och revolterade mot samhället. De analyser utifrån Batesons teori om schismogenes (Bauman 2004) förklarar detta beteende, som innebär att starka protester utlöses. Privata sociala institutioner bildades genom raggartik exempelvis Edith Janssons caféer som kallades: "raggarmorsans fik". De var välbesökta och omtyckta av raggargrupperna, i motsats till schismogenes ser vi då en annan interaktion, nämligen en ömsesidighet.

Myndigheterna hade en annan inställning till dessa caféer. Edith Jansson fick föra en kamp emot Sveriges makthavare och byråkrati. Hon framhävde att hennes engagemang för raggarna inte kostade skattebetalarna något, men trots det ville myndigheterna stänga, först Bollmora café, sedan Hollandia. Edith ifrågasatte den logiken.⁷ När utskänkningstillståndet för Hollandia drogs in, öppnade Edith klubb 1000, som endast var öppet för slutna sällskap, där de ägde rätt att servera coca-cola efter klockan 20.00. Klubben växte fort och hade på kort tid 1400 medlemmar, och ägde bestånd av den största raggarklubben i Sverige. Edith åtalades 1962 för olaga utskänkning, efter att ha ordnat ett midnattsparty med coca-cola och smörgåsar för ungdomarna, när de gratulerade henne på Mors dag. Hon fick 50 kr i böter (Berglind 2005). Myndigheternas agerande emot Edith Jansson förklaras med Cohens (1972) begrepp moralisk panik. Edith Janssons engagemang för raggarna och hennes

⁷ Edith berättar i sin bok "ung jakt" 1963, om hennes långa och bittra uppgörelse med många poliser, kommunalpampar, barnavårdsfolk och socialtanter, som med alla medel stoppade hennes caféer överallt.

medverkade i både radio, tv och även i tidningar för denna sak var ett hot. Det var en företeelse som man inte hade kunskap om och inte heller hade kontroll över.

I fallet ovan går det att diskutera om myndigheterna gick för långt i sitt behov av kontroll. Det är annorlunda när det gäller raggarnas midsommarfirande. En av respondenterna håller med om detta:

Midsommar med 2000 bilar i Karlskoga, Leksand... Då var det stökigt! Så var det inte de vanliga veckoperioderna (Roxen).

På grund av att 1971 hade varit det värsta året i Ölands historia infördes året efter ölstopp. Det gjorde att ungdomar, inklusive raggarna tog med sig egen öl och sprit och problemet kvarstod. Polisen detta år rustade sig med hästar för att kunna förhindra kravaller. Man skaffade fram hundpatruller och fylleristbussar. Detta behövdes 22.30-tiden på midsommardagen på Solberga camping, när raggarna startade ett stort bråk. De antände också en eld och använde bl.a. soffor och en vägg till campingplatsens tvättavdelning till bränsle. 40 poliser anlände, utrustade med hjälmar och med sex hundar och återställde de ordningen. 17 raggare omhändertogs och lugnet lade sig åter över den skräpiga campingplatsen.

Styrkedemonstrationerna hade en lugnande effekt (Ölandsbladet 27 juni 1972).

Om det hade en lugnande effekt, så var den inte beständig. Under varje midsommar på Öland blev det mer eller mindre bråk mellan olika raggargäng eller raggare och polis. För nästan varje år har polisinsatserna ökat och ju mer upplopp, desto mer förstärkning av polis. 1976 kastades bensinbomber och en polisbil vältes vid ett raggarupplopp på Lundegård. Ett tag sägs det att polisen hade förlorat kontrollen, men efter en förstärkning så lugnade upproret ner sig. Som mest var det uppåt 80 polismän vid raggarcampingen. 132 av mest aktiva omhändertogs, både män och kvinnor. 17 anhölls senare. Enligt Ölandsbladet var flera hundra raggare församlade vid detta tillfälle. Det är tydligt att det emellertid var få som var uppvigglare till detta. Det var vid detta tillfälle som andra raggare erbjuder polisen hjälp.

Inför midsommarhelgen på Öland 1977 befarade polisen också oroligheter. Rubrikerna efter midsommarhelgen beskrevs som en hyfsad midsommar.

Polisstyrkan var förvånad. Man redovisade mängder av olika teorier, här beskrivs en av dem.

Troligast är väl ändå att polisens bestämda och stronga uppträdande i fjol hade avskräckt ett visst klientel... Att tro att den ”motorfordonsburna dansbanepubliken med dess avvikande beteende ... plötsligt skulle ha blivit laglydig och samarbetsvillig är alltför naivt (Ölandsbladet 28 juni 1977).

För Ölands del slutade raggarploppen 1988, då raggarbilar inte längre fick åka över bron, de amerikanska bilar som då kom, fick vända, enligt Annelie,⁸ som var på väg dit. Det står emellertid ingenstans i Ölandsbladet att polisinsatsen detta år gällde raggarna. Det enda som nämns är att:

Inte en enda bilist ska klara sig på väg till från eller på Öland, om han eller hon bryter mot trafik- eller nykterhetslagarna i sommar... (Ölandsbladet 23juni 1988).

Idag hör vi sällan talas om bråk i raggarkulturen, inte ens under midsommar. Det har förändrats. Det som började som ungdomsrevolt inom den studerade gruppen har växt sig starkare och är en av de få ungdomsgrupper som har mognat och samtidigt blivit kulturellt bevarad.

Förr var det raggare nu är det kultur (Kajsa).

Vilka mekanismer som kan var inbegripna i att kulturen förändrats så markant på senare år tas upp i nästkommande kapitel.

5.5 Avgörande mekanismer i en förändring från socialt arbete till kult

Sernhede (2002) skildrar begreppet territoriell stigmatisering och beskriver att det kan leda till att man skapar en stark yttre solidaritet, som ofta blir tydlig speciellt hos ungdomar som skapar sin identitet. Ungdomarna tenderar att uppleva sig utsatta för systematisk diskriminering och ungdomsfientlighet. De får en gemenskap av att vara ”vi”.

Vi-känslan förstärks då individen upplever likhet (Lalander och Johansson 2007:33).

Finns det ett vi, finns det också ett de, enligt Bauman. Raggarungdomens stridigheter mot dem, utgruppen, förklaras med ungdomarnas behov av att kunna skapa en

⁸Ett femtontal amerikanska bilar fick vända på Ölandsbron, efter poliskontroll. Annelie är en av författarna till denna studie.

identitet, känna gemenskap och känslomässig trygghet i sin egen grupp. Detta skapar också fördomar. När det finns en hög grad av fördomar mot en grupp, såsom mot raggarna på 60-talet, så stöder opinionen myndigheternas ambition att ”hålla ordning på folk”. Man har svårt att tåla några avvikelser från de beteenderegler som man anser hör till det ”normala” (Bauman 2004:48-50).

Kajsa beskriver att beteenderegler i raggarkulturen har förändrats sedan 1970-talet, som hon tyckte var en rolig tid, men med mycket slagsmål ungdomar emellan. Det var mycket tuffare än idag och hon var rädd ibland.

Förr var det ett d-a bråk. De var alltid arga och förbannade (Kajsa).

Respondenterna är överens om att numera sker allt mer på egna villkor, det är aldrig bråkig stämning med regelrätta slagsmål till följd.

Alla är vänliga, det är inga konflikter (Kajsa).

Kajsa fortsätter: Nu är folk goda vänner istället, en blandning mellan äldre och yngre människor. En del dricker alltid alkohol, en del aldrig, en del ibland och en del är alltid chaufförer. Uppdrag som chaufför går runt i bekantskapskretsen och man turas om att köra. Tredje generationen är nu ute och åker på träffar. Det är inget problem med polis.

Bauman (2004) talar om symmetrisk schismogenes, som bidrar till att omintetgöra rationella överenskommelser. Det förefaller som följande motsats till denna interaktionsstruktur dvs. ömsesidighet allt mer har tagit över både inom raggarkulturen och gentemot grupper utanför. Detta sker när grupper har insett att de har nytta av varandra. Vardera parten har något att erbjuda den andre och på sikt har detta gagnat gruppen. Roxen berättar om en sådan interaktionsstruktur i Uppsala, där raggarna hade gott samarbete med polisen:

Jag har bra erfarenheter. Vi hade våra egna gator (Roxen).

Ungdomarna körde på vissa gator och samlades på särskilda ställen i staden, men inte på andra. Den ömsesidiga respekten för varandra var stor. Att inte bli bemött med respekt kan leda till att olika former av mot-identiteter utvecklas och det ger upphov till problem.

Ett besökande raggargång på Öland menade att ett annat gäng gick emot oskrivna normer och erbjöd därför polisen handräckning. Flera andra gäng hade vid denna tid enligt uppgifter från våra respondenter börjat umgås med gäng från grannstäderna. Vi-gruppen utökades och de-gruppen började acceptera fenomenet, när bråken slutade.

När vi lärde känna varandra slutade vi bråka (Kajsa).

Känslan att höra till är särskilt viktig ungdomsåren då individen ska separera från sina föräldrar och nya relationer ska formas. När fenomenet raggargång uppstod på 50-talet innan den stora globaliseringen, fanns klara normer i samhället om hur man skulle vara som ungdom och vad som var naturligt och normalt (Sernhede 2002). När revolten var ett faktum, förefaller det som att massmedia spädde på och vidgade problemen. Det ledde till moralisk panik och Lalander och Johansson (2007) förklarar detta med att stilen ses som ett hot utifrån vuxnas syn på hur samhället borde vara. Gemensamt är att det leder till förfall, social oordning och samhällsfara. Det nya blir stämplat negativt och resultatet blir en ofördelaktig stigmatisering. Numera ses inte raggarna som farliga. Samhället verkar vänja sig vid det som till en början framkallar moralisk panik. (Lalander och Johansson 2007:41 ff.) Samhällets värderingar förändras ständigt och acceptansen ökar gradvis. Raggarkulturen har fått ett mer legitimt fäste i folkhemmen av vår studie att döma

En sak som säkerligen bidragit till detta är ”cruisingen”, som är ett bejublat inslag i en del städer där bilträffar har stor framgång. Västerås är ett sådant exempel, där stadsinvånarna beskådar både välvårdade och andra fantasifulla ekipage i den 3 dygn långa karavanen. Längs alla gator och torg har publiken burit fram soffor, stolar och trädgårdsmöbler för att beskåda karavanen. Tv och tidningar skriver i flera veckor om arrangemanget som drar många besökare av olika nationaliteter. Hela familjer samlas med släkt och vänner, med picknickkorgen full av godsaker (Power Special 2008). En ömsesidighet uppstår mellan olika aktörer i samband med cruisingen, i enlighet med Batesons uppfattning i teorin om schismogenes motsatta effekt (Bauman 2004:62). Det är folkfest i hela staden. Invånare, ”ruggare”, handlare, bensinbolag och andra företag blomstrar, alla har något att tjäna på olika sätt.

Skiljelinjerna för vad som är bannlyst i samhället har rubbats med tiden. Populärkulturen har bidragit till att skapa större förståelse för tidigare tabuerade fenomen och gärningar (Lalander och Johansson 2007:67). Vi är förvissade om att bl.a. medierna har bidragit till att öka acceptansen genom både skräckpropaganda och de lovordande skrivierna om raggarna. Även omfånget av de förekommande yrkeskategorierna i den nuvarande raggarkulturen har skridit in och vidgat vyerna hos samhällets invånare. Vi skönjer att samhället har vant sig, fått en större tolerans och accepterat raggarnas framfart. Populärkulturen såsom den välvårdade amerikanska veteranbilen, samvaron och gemenskapen har medverkat till att raggare med dess moderna livsstil har fortsatt, och vidmakthåller ordningen som vuxna. De har stadgat sig och lever numera ett mer välordnat liv.

Ungdomsperioden är en viktig och avgörande fas i livet då individualitet och identitet formas. En bidragande faktor till det ökade ungdomsproblemet på 50-talet var att ungdomar tidigare var ekonomiskt oberoende av sina föräldrar, de kunde skaffa sig ett arbete, för att således kunna köpa en amerikansk bil, reservdelar och bensin. Lalander och Johansson (2007) påvisar att ungdomar idag har fler valmöjligheter att välja bland under identitetsskapandet. Numera är ungdomar ekonomiskt beroende av föräldrar under en längre tid. Vi konstaterar att detta är en gynnande faktor till att fenomenet raggare har bestått. Våra respondenter bekräftar att flera generationer umgås helt naturligt på bil- träffar och cruisingar. En stark gemenskap och tillhörighet i gruppen är en bidragande faktor. Den starkaste symbolen har bibehållits genom tiden, nämligen den amerikanska bilen.

Det fanns före 50-talet ingen tradition av ungdomspolitik. Detta karakteriseras i omfattningen av samhällets reaktion, medias bevakning och av den raggartutredning som tillsattes 1962. Numera arbetar staten preventivt för ungdomar i riskzonen inom många olika områden. Ungdomsgruppering blev inte ett enstämigt fenomen utan har bestått genom åren. Vi har sett att olika ungdomsgrupper med olika uttryckssätt har kommit och gått, en del har fortlevt, en del har glesnat. Ungdomar skapar olika grupperingar och kulturer som påverkas av det samhälle de lever i. Enligt tidigare forskning är ungdomars kompisgrupp viktig för identitetsskapandet. Grupperingen utgör en möjlighet att laborera med olika uttryck som skapar deras identitet samt ifrågasätta samhället och vuxenvärlden (Sernhede, 1996). Gruppen känner

gemenskap med varandra vilket bildar gemensamma normer och värderingar. Livet i gruppen skapar ritualer som är viktiga i sammansättningen av samhället.

Människorna i raggarkulturen har formats tillsammans och växt i en kulturell gemenskap och gör dem delaktiga.

Identitet är idag inte något vi en gång för alla tillägnar oss och som sedan ligger fast. Identitet i senmoderniteten står under ständig omprövning (Sernhede 1996:37).

Idag är raggarkulturerna inte starkt kopplad till klassbegreppet, utan inbegriper mer eller mindre alla individer i samhället. Social status och politisk tillhörighet har idag ingen som helst betydelse i kulturen anser respondenterna och menar att man får tycka som man vill så länge man har respekt för andra människor både inom och utom raggarkulturen.

Det är sammanhållning, socialt och bilar, vilken kategori människor det än är (Pelle).

En kategori är de s.k. främlingarna, Bauman (2004) talar om. Vi har kunnat urskilja olika främlingar i raggarkulturen både förr och nu. Edith Jansson, Ulf Spångberg och de ungdomar idag som kallar sig "raggare", men inte är riktigt accepterade som det av de "riktiga raggarna". Den slutsats vi avslutningsvis drar är att främlingar således har bidragit med att öppna upp för olika grupperingar och ökat respekten inom gruppen, men också gentemot utomstående. Främlingarna liknar Bauman vid ogräs, som vi inte vill ha i vår trädgård pga. att vi vill behålla gränsen till den vilda naturen. Även om de är vackra och doftar gott, så har de objudna tagit sig in i vår trädgård. På liknande sätt som kunskapen om riktigt ogräs kan göra att man uppskattar det och vill ha det i trädgården⁹, kan kunskapen om andra människor få samma resultat. Främlingarna skapar visserligen oro genom att de ifrågasätter sättet man tänker och handlar på, men gör att gruppen måste omvärdera tidigare ståndpunkter, vilket vi anser avgörande för en förändring. En viktig sak som respondenterna lyfte fram, var att när kunskapen om varandra ökade, minskade bråken. Kajsas ord, som får avsluta vårt resultat, uttrycker kort och koncist svaret på frågan, hur ett socialt problem kunde bli en kult:

När vi lärde känna varandra slutade vi bråka (Kajsa).

⁹ Exempelvis kirskaal, som är en hälsosam nyttoväxt.

6 DISKUSSION

Syftet med studien har varit att belysa och analysera bilden av raggare förr och nu, för att ta reda på hur samhället hanterade sociala ungdomsproblem och hur det uppfattades av de berörda. Vi avsåg att söka reda ut vilka mekanismer som gjorde att raggarkulturen förändrades, från att vara ett stort socialt problem till att idag vara en accepterad fritidssysselsättning. Frågeställningar i denna studie har varit: Hur upplever och beskriver människor i raggarkulturen sig själva och sin kultur? Hur uppfattades myndigheter av raggarungdomen? Hur ser samhället på ungdomsproblem? Vilka var de sociala problemen som förknippades med raggarkulturen och varför kom de att tonas ner med tiden?

Vi har funnit att raggarna har överlevt i årtionden, från att ha varit ett i socialt problem i betydande utsträckning, till att bli en alltigenom godtagen hobbyverksamhet i samhället. Lalander (2007) relaterar till hur man via symboler, skapar stilar och därmed arbetar med den egna identiteten, samt beskriver ungdomars kulturer utan att döma ut. Som blivande socialarbetare bör vi se detta som kreativa försök att skapa sig en identitet. Vi kan lättare förstå sociala förändringar i samhället genom att betrakta ungdomskulturers uttryck som seismografer, dvs. genom unga människors kulturer.

Vi menar att den rotlöshet som uppstod genom den ökade internationella medvetenheten gav plats för nya identiteter och tillhörigheter. För de ungas identitetsarbete och frigörelsesträvan blev det gemensamma symbolskapandet extra viktigt. I raggarnas fall var den gemensamma nämnaren den amerikanska bilen och rock'n rollmusiken. Nya politiska, sociala och kulturella uttryckssätt av ungdomskulturer och subkulturer har genom åren växt fram. Det fungerar som en metafor för social förändring, men ses som en revolt mot föräldrar och samhälle. Det hör till åldern att ungdomar periodvis känner sig missförstådda, ensamma och deprimerade. När också generationsklyftan mellan föräldrar och tonåringar är stor och behovet av en identitet hos de unga gör att de söker sig till olika gäng, kan det uppstå problem. Detta har vi tydligt sett i vår studie och vi ser det ännu mer klart idag i ungdomsgrupper som är rasistiska och våldsamma. Dessa och andra ungdomsgrupper hatar, eller känner misstro emot varandra på grund av att de inte

känner varandra. Samtidigt vill de inte lära känna varandra på grund av detta hat eller misstro. Det är en ond cirkel, som verkar vara svår att bryta. För att bryta denna negativa spiral och således minska klyftorna mellan generationer och olika grupper har vi, i vår studie, två bra exempel på människor som på 60-talet verkade som broar mellan myndigheter och raggargenerationerna. Alf Spångberg och Edith Jansson var, som vi ser det, ”främlingar” (Bauman 2004) som likt ogräs utplånade gränser mellan trädgården och den vilda naturen, dvs. medlare som ökade kunskapen och därmed toleransen i samhället gentemot ungdomskulturen.

Samtidigt får inte tolerans vara detsamma som likgiltighet. Om ingen bryr sig om vad andra människor tycker eller gör, då finns det inga normer och vad leder det till? Följden skulle kunna bli att man kan uppföra sig hur som helst, att det är vars och ens ensak hur man vill leva. I stället för att lära sig att tänka och fråga sig vad som är rätt och orätt lär sig människor då att ”inte tänka alls”. De går miste om den moraliska tåga som gör att man kan stå emot andras intolerans. Edith Jansson är ett bra exempel på en person som var tolerant, men som inte saknade normer och regler. På hennes kaféer visste ungdomarna var gränserna gick och kände sig säkerligen trygga med det. Vi tycker att det saknas rimliga gränser många gånger för ungdomar, samtidigt som de inte bemöts med den respekt och bekräftelse, som de skulle behöva. Edith Jansson gav ungdomarna detta. Hon var tolerant, men inte likgiltig och kämpade för sin sak. Raggargenerationerna själva växte upp och många problem försvann säkerligen av sig självt i och med att de mognade. Andra aspekter på varför de sociala problemen tonades ner, är att raggare började åka till andra städer och därmed lärde känna varandra över gränserna. Idag finns alla generationer i raggarkulturen representerade och därmed finns inte den generationsklyfta, som fanns tidigare och som verkar vara förödande många gånger både för ungdomar och vuxna.

Raggarkulturen har således överlevt med en utveckling som få subkulturer har åstadkommit. Våra respondenter beskriver sin kultur som en livsstil, där man är tillåten att vara som man är. De kallar sig inte alltid ”raggare”, men fastslår att andra människor fortfarande benämner gruppen som raggare, när de kommer åkande i sina beaktansvärda amerikanska bilar. Respondenterna i vår undersökning berättade att de inte ansåg sig vara mer annorlunda än andra människor. Det som är anmärkningsvärt i resultatet är att raggarna anser att publiken visar väldig uppskattning i exempelvis

cruisingar, medan de i andra sammanhang kan bli bemötta med fördomar. Många människor beundrar bilarna och anlitar raggarna med dess amerikanska bilar vid tillställningar som bröllop, examen och student. Men samtidigt är det tabu för ”dottern” i den fina familjen att åka med i bilarna övriga dagar. Detta är en tolkning hos våra respondenter som visar att fördomar lever kvar sedan gamla tider. Samtliga respondenter uttryckte att de inte bryr sig om huruvida de blir betraktade som raggare eller ej, även om de inte själva benämner sig med formuleringen.

När vi sammanställer åtgärder och rekommendationer för raggarna enligt raggartutredningen år 1962, är den påfallande lik Karlskrona Socialförvaltnings arbete gällande ungdomsproblematiken idag. Vi valde att se på Socialförvaltningens interna utredning,¹⁰ från händelsen i oktober 2007, när ett skottdrama inträffade i kommunen. En 50-årig man sköt en 15-åring till döds och skottskadade en 16-årig pojke. Orten hade innan händelsen haft betydande ungdomsproblem. Precis som stadskollegiets raggartutredning förefaller tillvägagångssätt och insatser vara relativt lika. Intervjuer har genomförts med såväl enskilda inblandade personer som företrädare för olika myndigheter. Man samlade i Karlskrona representanter från Socialförvaltningen, Polisen, skolan och fritidsverksamheten för att diskutera och starta långsiktigt arbete. Beslut togs omedelbart att socialförvaltningen skulle öppna kontor i Rödeby för fältgruppen, även i Stockholm 1962 tillsattes fältsekreterare skyndsamt. Socialnämnden i Karlskrona har även vidtagit adekvata åtgärder för att på längre sikt utveckla det förebyggande arbetet. Fältverksamheten har kvalitetsundersökts under 2008 för att få kunskap om verksamheten behöver förändras eller utvecklas.

I tillsynsbeslutet från Länsstyrelsen i Blekinge län¹¹ (Dnr 701-7222-07) sammanfattar Länsstyrelsen Socialnämndens omfattande utredning och konstaterar att insatserna var tillräckliga. Vår slutsats är att det enligt lag var bra utförda åtgärder och vi som socionomer har en utomordentligt god utgångspunkt för vidare socialt förebyggande arbete. Vi har möjlighet att betrakta omständigheter på hur man har

¹⁰ Sammanfattning av socialnämndens internutredning kring händelserna i Rödeby. Karlskrona kommun 2008-02-25

¹¹ <http://www.k.lst.se/nr/rdonlyres/95624bc6-9a53-4175-a645-8ba015e15a11/0/rodeby080604.pdf>
080222

hanterat tidigare sociala problem och konstaterar även hur viktigt det är med utvärdering av vidtagna åtgärder, för att i framtiden förebygga ungdomsproblem av olika slag.

Vi har inte gjort någon åtskillnad på män och kvinnor i vår studie. Vi upplever kvinnorna i vår undersökning som självständiga individer och detta styrks av de män som ingick i studien. Det framkom att förr åkte "flickorna" med i bilarna, och befarades även av dåtidens socialtjänst bli utnyttjade. Nuförtiden är det vanligt att kvinnor äger, upprustar och kör sina egna amerikanska bilar. Med reflektion på detta skulle det vara särskilt intressant att studera den kulturella och sociala konstruktion som avgör vad som anses som manligt och kvinnligt i raggarkulturen. I vår undersökning förefaller det som om både de manliga och kvinnliga respondenterna idag är jämställda. En förändring har skett sedan 60-talet och det verkar som om systemet inte längre upprätthålls inom denna kultur. Det skulle följaktligen vara intressant att studera fenomenet vidare ur ett genusperspektiv.

Slutord

Vi vill rikta vårt varma tack till samtliga respondenter för Er medverkan i studien. Utan Era erfarenheter och upplevelser hade det inte varit möjligt att skriva denna uppsats. Sedan vill vi rikta ett stort tack till vår handledare David Hoff för goda råd och en bra handledning. Tack!

Annelie Danforth & Kerstin Andersson
Kalmar högskola, mars 2009

KÄLLFÖRTECKNING

Alvesson, M. & Deetz, S. (2000). *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Bauman, Z. & May, T. (2004): *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Bokförlaget Korpen

Berglind, S. (2005): *Raggare -rebellerna som skakade Sverige*. Bokförlaget Max Ström

Cohen, S (1972) *Folk Devils and Moral Panics*. Routledge, Taylor & Francis Group

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Djurfeldt, G. (2003). *Statistisk verktygslåda*. Lund: Studentlitteratur

Goffmann, E. (1974). *Jaget och maskerna – en studie i vardagslivets dramatik*. Rabén & Sjögren

Jansson, Edith. (1963). *Ung jakt*. Berghs förlag AB

Johansson, T., Sernhede, O., Trondman, M.(red.) (1999). *Samtidskultur. Karaoke, karnevaler och kulturella koder*. Bokförlaget Nya Doxa

Lalander, P. (2007) *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur

Ohlsson, Lars B. (1997) *Bilden av den "Hotfulla ungdomen" – Om ungdomsproblem och om fastställandet och upprätthållandet av samhällets moraliska gränser*. Värpinge: Ord & Text

Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur

Robson, C. (2002). *Real world research*. (Second ed.). Oxford: Blackwell

Sernhede, O. (2002). *Alienation is my nation*, Stockholm : Ordfront

Sernhede, O. (2001). *Identitetens omvandlingar. Black metal, magdans och hemlöshet*. Bokförlaget Daidalos AB och författarna.

Sernhede, O. (1996). *Ungdomskulturerna och de andra – sex essäer om ungdom, identitet och modernitet*. Göteborg: Daidalos.

Sjöberg, K. & Wästerfors, D. (Red.) (2008). *Uppdrag: forskning*. Malmö: Liber

Spångberg, A. (1962) *Raggare*, Stockholm: AB Åbetåtryck. Åhléns & Åkerlund

Thornton, S. (1996) *Club cultures: music, media, and subcultural capital*, Hanover : University Press of New England

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. ISBN: 91-7307-008-4

Länsstyrelsen Dnr. 701-7222-07 <http://www.k.lst.se/nr/rdonlyres/95624bc6-9a53-4175-a6458ba015e15a11/0/rodeby080604.pdf> 080222

Power special big meet (2008) Hjemmet Mortensen AB

Sammanfattning av socialnämndens internutredning kring händelserna i Rödeby. Karlskrona kommun 2008-02-25

Stadskollegiet, *Raggargrundom, utredning och bihang* Nr. 90, K.L Beckmans tryckerier AB 1962

Svensk bilprovning hemsida: www.bilprovningen.se 081023

Vägverkets hemsida: www.vv.se 081023

Ölandsbladet 1965-1988 (Midsommar)

Intervjuguide

Dåtid

- Berätta lite om ditt förflutna (uppväxt, skoltid etc.)
- Berätta om ditt första möte med raggarkulturen.
- Hur såg den ut?
- Vad betydde raggarkulturen för dig då?
- Vad har bidragit till ditt intresse?
- Tror du att ditt förflutna har spelat någon roll för ditt intresse?
- Hur såg bemötandet ut från dem utanför kulturen? (Skillnad män, kvinnor, olika organisationer?)
- Vad tyckte du om det bemötandet du fick av dem? (Velat haft det annorlunda?)
- Hur såg du på dem?
- Fanns det sociala problem i raggarkulturen? (Vilka? Berodde på? Kunde gjorts annorlunda av samhället, av de inblandade?)
- Vad tror du har bidragit till att sociala problem har försvunnit från raggarkulturen på senare år?

Nutid

- Berätta lite om ditt liv idag.(Jobb, skola, fritid etc.)
- Vad betyder raggarkulturen för dig idag?
- Kan du själv se några förändringar i ditt synsätt på raggarkulturen då och nu?
- Hur ser bemötandet ut från dem utanför raggarkulturen? (Skillnad män, kvinnor, olika organisationer?)
- Vad tycker du om det bemötandet du får av dem? (Vill ha det annorlunda?)
- Hur ser du på andra?
- Finns det problem i raggarkulturen idag? (Vilka? Beror på? Vad kan göras, el. borde göras annorlunda?)

Framtid

- Vad är dina förhoppningar inför framtiden? (Drömmar, yrke etc.)
- Vad tror du amerikanska raggarkultur kommer att betyda för dig i framtiden?

- Vad har amerikanska veteranbilar konkret tillfört dig i ditt liv? Vad tror du den kan tillföra i framtiden?
- Hur tror du att bemötandet kommer att se ut från dem utanför raggarkulturen i framtiden? (Skillnad män, kvinnor, olika organisationer?)

Övrigt

- Vad betyder det för dig att vara intresserad av raggarkultur?
- Är du en "raggare"?
- Vad är en raggare?
- Finns det andra sammanbindande länkar förutom intresset för amerikanska veteranbilar i denna kultur?
- Vad betyder klädseln i fordonskulturen? (Kan man komma i skjorta och slips/dräkt?)
- Har musikstil någon betydelse i fordonskulturen? (Lyssnar man på spec. musik?)
- Är du tatuerad? Är det viktig/oviktigt?
- Identitet?
- Sammanhållning?
- Avvikande?
- Är det något som du vill tillägga?

Tillkomna frågor

Berätta om:

Din roll

Tjejernas/killarnas

Bråk

Fylla

Polis, myndighet

Vad gjorde ni?

Vad gjorde de? (polis, myndighet, andra gäng, civilpersoner)

Vad gjorde att bråk uppkom/slutade?

Vad kunde ha gjorts bättre från polis/myndigheternas sida?

Vilka faktorer är inbegripna i att raggarkulturen ser annorlunda ut idag?